

ဝိသုဒ္ဓိ

တိရစ္ဆာန်

4.3135

237

ဝိမာ ဂြောဟ္မဝိသုဒ္ဓိ
သုဒ္ဓိတိရစ္ဆာန်တော် ၁၃၆၆

ဝိပဿနာပရိယတ္တိတော်

တော်မူပုံစံ ပ.၅. ၂၀၁၆

พิมพ์ครั้งที่ ๕

วัดปทุมสาทร
ขอสมณแห่งชาติบรมวงศานิกเขต
และ

บันทึกพระยาหลวงสามล้าน

ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

โดย

พระครูจันทวงศานุวัตร (สิงห์โต ชินวโส)

นายทนานภวังค์ คุ้มเขียว
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒๕๒๔

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
กระทรวงพาณิชย์
กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

หน้าปก

294.3185

ว 323/2

965421 9729

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

LOC00415

လေ့ရှိမြို့စဉ်

ရွာလူလူသွက်
သျှံ့ လေ့သီသီ

မင်းကြီးဗုဒ္ဓိမင်္ဂလာ
မင်းကြီးဗုဒ္ဓိမင်္ဂလာ နေရာတွင် မိမိ၏ ဗုဒ္ဓိမင်္ဂလာ

คำนำ

ด้วยพระกรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๖ ทรงมีพระกรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดวัดป่าสาธิตธรรมวิภาคาร วัดป่าสาธิตธรรมวิภาคาร จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๒๘ ทรงเป็นแนวทางให้ทราบความเป็นมาของวัดป่าสาธิตธรรมวิภาคาร และได้เป็นแนวทางให้ทราบว่า ก่อตั้งวัดป่าสาธิตธรรมวิภาคารขึ้นที่บริเวณบ้านป่าสาธิต จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นวัดโบราณเก่าแก่มาแต่ครั้งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ ดังจะเห็นได้จากวิหารมีรูปทรงแบบโบราณของเชียงใหม่ ฝ่ายวิหารทำด้วยไม้สักแกะสลักลวดลายงดงาม และยังมีซุ้มปราสาทอยู่ติดหลังวิหารอีกอันหนึ่ง ก่อและปั้นลวดลายดอกโบราณเป็นวิจิตรศิลป์ทั้งงานซึ่งทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมีความละเอียด ได้ช่วยซ่อมแซมให้มาครั้งหนึ่งแล้ว และจนทางการศิลปกรรมได้โอนผู้รักษาวัดมาเป็นโบราณสถานสำคัญของชาติแห่งหนึ่งไว้แล้ว จึงจัดว่าเป็นโบราณวัตถุที่ถูกต้องตามกฎหมาย และมีอายุหลายร้อยปีตลอดมาจนถึงปัจจุบัน แต่วิหารก็ได้ชำรุดทรุดโทรมไปตามธรรมชาติ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ นายชัชยา พนศิริวงศ์ ซึ่งได้กระหน่ำเห็นความสำคัญของโบราณวัตถุในพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก จึงได้อุทิศทรัพย์ส่วนตัวร่วมกับคณะสงฆ์ ชำระราชการก่อสร้าง พระประธานในจังหวัดเชียงใหม่ นำผ้าป่าเชียงใหม่สามัคคีการกุศลไปทำบุญทอดถวายให้เป็นทุนบูรณะซ่อมแซมวิหารวัดป่าสาธิตธรรมวิภาคารจนเสร็จเรียบร้อย ให้คืนดีและคงสภาพเดิมไว้ทุกประการ

ทั้งนี้ จึงได้เชื่อว่าเราท่านทั้งหลายได้ช่วยกันอนุรักษซึ่งถาวรวัตถุโบราณสถานในพระพุทธศาสนาให้มั่นคงถาวรเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป จักได้เป็นประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังจะได้ศึกษาค้นคว้าให้เกิดความรู้ความสามารถ ในการอบรมบำเพ็ญตนให้มั่นคงอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงาม ซึ่งจะเป็นทางให้เกิดความสุขเจริญในชีวิตอย่างกว้างขวางตลอดไปในกาลนาน ทางคณะสงฆ์กับทางวัดป่าสาธิตธรรมวิภาคารในกุศลศรัทธาที่ทุกคนได้ร่วมกันบริจาคทรัพย์ซ่อมแซมและทำบุญทานวิหารครั้งนี้ จึงได้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บอยู่ทั่วกันตราয়ทั้งปวง แล้วให้เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ตลอดกาลนานโดยทั่วกันเทอญ ๗

พระราชพรหมจารีย์

เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่

วัดปราสาท ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่ง ของจังหวัดเชียงใหม่ ตามประวัติวัดนี้ได้ตั้งมาในระแวกเดียวกันกับการสร้างเมืองเชียงใหม่ เป็นวัดที่มีโบราณสถานเก่าแก่ เช่น วิหาร เจดีย์ และอุโบสถ ศิลปกรรมก่อสร้างเป็นแบบสถาปัตยกรรมล้านนาไทย นอกจากนี้ยังมีโบราณวัตถุ คือ พระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ปางมารวิชัย เป็นพระพุทธรูปเก่าสร้างมาพร้อมกับวัด และสิ่งก่อสร้างที่เป็นโบราณสถาน นับได้ว่าโบราณสถานและโบราณวัตถุดังกล่าวนี้ เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ล้านนาไทย ที่ควรจะใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าได้อีกทางหนึ่ง

สำหรับวิหารวัดปราสาท ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่สวยงามได้ชำรุดทรุดโทรมลงมาก หากปล่อยไว้อาจจะทำให้ศิลปกรรมที่มีค่าเสียหายได้ ทางจังหวัดจึงได้เชิญชวนศรัทธาประชาชนและข้าราชการ ร่วมกันทำบุญถวายผ้าป่า เพื่อหาทุนซ่อมแซมจำนวนหนึ่ง และได้ดำเนินการซ่อมแซมเสร็จเรียบร้อยแล้วมีความมั่นคงถาวรพอสมควร.

นายชัยยา หนูศิริวงศ์
ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่

ถ้อยแถลง

ข้าพเจ้าได้มาอยู่วัดปราสาทก็เป็นเวลาานพอสมควร ทั้งแต่สมัยปลายสงครามโลกครั้งที่สอง ใกล้จะสิ้นสุดกลางราวปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ก็ได้คิดอยู่เสมอว่าวัดปราสาทมีความเป็นมาอย่างไร สว่างขึ้นเมื่อใด บางครั้งก็ถามญาติ โยม ผู้ที่สูงอายุ เช่น พ่อหนานมา เกระคำ เวลาเป็นอายุพ่อหนานได้ ๑๕ ปี พ่อจะจดจำเรื่องในอดีตได้ ก็เล่าความทรงจำให้ฟังแต่ก็จำได้เป็นบางเรื่อง เช่น ลำดับเจ้าอาวาสที่ผ่านมา การปฏิสังขรณ์ระหว่างที่भवเป็นพระภิกษุประจำวัดนี้

ก่อนมาสมัยพระครูอุคมโพธิคุณ อดีตเจ้าอาวาสวัดเจ็ดยอด นครคำรงค์ตำแหน่งสาทรอุปการอำเภอมือง มาแจ้งให้ทราบว่ วัดปราสาททางกรมศิลป์ได้จดทะเบียนขึ้นเป็นโบราณสถานศิลปกรรมแบบล้านนาไทย ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจมาก และยังคิดเสมอว่าวัดนี้ได้สร้างมาเมื่อใด ใครเป็นคนสร้าง ยังมีคนต่างชาติเข้ามาดู มาชมอยู่ไม่ได้ขาดเคียนหนึ่ง ๆ ประมาณ ๕๐ - ๖๐ คนเป็นประจำ ยังมีความกระตือรือร้นที่จะสืบหาประวัติหลักฐานแต่ก็จนปัญญาไม่รู้จะค้นคว้าที่ใด อยู่มาอีกระยะหนึ่ง ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาขอค้นคว้าคัมภีร์ ตามวัดต่าง ๆ เสด็จนายหนานปวงคำ ค้อยเขียว ไปได้คัมภีร์เป็นเจดบันทึกความจำของ พระยาหลวงสามล้าน ได้บันทึกว่าได้ปฏิสังขรณ์ก่อสร้างวัดปราสาท ข้าพเจ้าดีใจมากจึงขอให้นายหนานปวงคำ ค้อยเขียว ช่วยค้นคว้าหลักฐานอื่นเพิ่มเติม ก็ได้หลักฐานจาก ศิลาจารึกสร้างพระพุทธรูปวิศิษโพราราม (ว่าเบ็ง) และปรากฏในที่อื่น ๆ บ้างนิด ๆ หน่อย ๆ ก็มาประคิดประค่อ จนเป็นรูปเล่มคั้งที่ท่านได้ถืออยู่นี้ แรงคงใจที่จัดพิมพ์เป็นเล่มแจกในงานทำบุญนี้ ก็เนื่องจากในปี ๒๕๒๖ เดือนอะไรจำไม่ได้ อันมีท่านผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ คุณช้อยา พูนศิริวงศ์ กับคลังจังหวัด คุณเวียงชัย จันทร์เจริญ พร้อมด้วยข้าราชการจังหวัด อำเภอ พ่อค้าประชาชน ได้ร่วมจัดสำน้ำมทำบุญทานปฏิสังขรณ์ วิหารใต้กงสภาพศิขน์ เพราะวิหารใต้ชำรุดทรุดโทรมลงมาก เริ่มลงมือ

ปฏิสังขรณ์วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๒๗ ทำอยู่ประมาณ ๕ - ๖ เดือนก็สำเร็จเป็นบางส่วน ส่วนที่คงค้างคือ หน้บ้าน ซึ่งเป็นลวดลายที่ละเอียด และคงใช้ทุนมาก ทางจังหวัด จึงทำงานไว้ก่อนเพราะทุบหมด ได้หยุดงานไปหลายเดือน มาในระหว่างเดือนมิถุนายน ๒๕๒๗ หัวหน้าคลังเขต ๔ เขตเวียงชัย จันทร์เจริญ ซึ่งได้ย้ายไปอยู่สุพรรณ ได้ขึ้นมา เห็นได้มาแวะเยี่ยมข้าพเจ้าที่วัด ข้าพเจ้าจึงได้ปรารภขึ้นว่าจะทำอย่างไรต่อไป จะทำบุญถวายไว้ในพระพุทธศาสนาใหม่ คลังเขตก็บอกว่าจะทำพร้อมกันกับวัดจะว่างฎีกาการทำบุญให้ ข้าพเจ้าจึงได้นำเสนอผู้ว่า ท่านก็บอกให้ศกทอนบางสิ่งออกเสีย ข้าพเจ้าจึงได้แต่งและกำหนดใหม่โดยกำหนด วิสาขบูชาที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๒๗ ตรงกับเดือน ๑๒ เหนือแรม ๘ ค่ำ บิณฑู และมาคิดว่าควรพิมพ์หนังสือแจกเป็นบรรณาการ เพื่อเป็นอนุสรณ์ และทบทวนความจำพร้อมกับถ้อยคำบันทึกของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อท่านทั้งหลายจะได้อ่านและถือเป็นเนติแบบอย่างให้อนุชนรุ่นหลังได้อ่านและรำลึกถึง จึงได้จัดทำเป็นรูปเล่มเข้าด้วยกัน คัมภีร์เดิมเป็นอักษรเมืองเหนือ ภาษาพูดก็เป็นภาษาพื้นเมืองเหนือ ข้าพเจ้าจึงให้นายหนานเปวงคำ คຸ້ຍເຂົ້ວ ແປດ และถ้อยทอดเป็นภาษาไทยกลางพอได้ใจความและอ่านพอรู้เรื่องประวัติโดยย่อ ๆ

ขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่มาร่วมก่อสร้างและมาร่วมทำบุญในครั้งนี้

พระครูชินวงสาธุวัตร
เจ้าอาวาส

๑. ๖๒
อุทพงษ์เนอ

วัดที่อยู่ริมทะเลบนเนินตะขะไวรส ทางเหนือวัดพระสิงห์หลวง ตะวันตก
วัดผาบ่อง ตะก่อนเห็นว่าวัดผาสาค บ้างก็ว่ามีพื้นเรียกกันว่า วัดปราสาท เป็นวัดเก่า
บ้านต้นน้ำตม ยังน่าประศุบาอาจารย์เจ้าแก้วเช่นเบ็ญมีคำ ได้ไปงานจำเริญไว้ว่าใครเป็นคนกีด
วัดผาสาคขึ้นหัวที่ ตั้งโคกอยู่ระหนาก เขาเถกมกนแต่กันแก่ผับเจืองใหม่ ไม้กับตู้คันมึง
เกือบจะตลุกากัก คู่เจ้าหลวงผาสาคเพิ่นก็โคได้ปะวักติ ที่เขาเขาหาที่ใต้เนอ หัวที่
กักตากแต่ ต่อมาที่ปะจำเริญหน้าบ้านหินทองวัดว่าเบ็ง ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง
เจืองใหม่ ทองแสนเฮะ เพิ่นต้องซื้อเข้ามหาเถรหลายก่นโนเห็น ผากกว่ามีชื่อสาธุเจ้า
มหาเถรสถธรรมฐิระผาสาคเจ้าทวย กัดใจถึงน่าปะแลด ทาจะแม่่นสาธุเจ้ามหาเถร
ผาสาคทองเฮาเนะ เิงเงินนานแล้วเมื่อศาสนาพระเจ้าโค ๒๐๐๕ ๓๖ เช่น กะตัก
เถรชิวาเจ้าจึงตายแล้ว ก็เขาไปหมมมาปะใต้โบลาน วัดผาสาคทองเฮาเนะ เป็น
ทองพญาหลวงสามล้านเพิ่นได้แต่คนเคียว ใต้บอกเถิงตัวเพิ่นก็คร่ำท่าสร้างห้าง ปั้นโน
วัดผาสาคมี วิหาร โปสธ ธาตุ และวัดอื่นไก่อ่แถมหลายสิ่งหลายอย่าง กับตั้งแต่มี
ธรรมทานไว้กับศาสนาพระเจ้าเป็นอันน่ก้ออันหลาย บ้านเมืองเฮาเมื่ออันสิ่งมา่วนแห่นัน
หนาผาหันเข้าหนาป่าเต้ากั้นหวานทานม่วน อยู่ทางซ็ืออยู่ทางซายกัว ๆ ซาย ๆ ซะโมย
ใจใจว่าบ่มี เมืองเจืองใหม่เมืองกนติ แ่กันคินัน ปั้นแม่่นคินเงินแม่่นคินค่าแม่่นคิน
ธรรมแม่่นคินคิล อยู่สุระกะหม่มสำราญบานใจ จะลองผ่อกกหมายทองพญาหลวงดี ๆ
เคือจะมีตั้งป้ายอ่านทวยกักทวย ปะระระตาควยจะอุโนใจคนเคียว

ถ้าเขาบ่ปะคำเกียมันสองอันนี้ มันก็คินหมินตูปอกบ่อก คู่เจ้าหลวงผาสาค
เพิ่นที่เฮาเป่ง เป็นคัวหนังสือไทยแล้วเพิ่นเลือบผ่อกโกบแม่่นเพิ่นก็แก้เหยหีแม่่น ก้าร
ที่เฮาเป่งเป็นคัวหนังสือไทยมันก็อากพร้อง มันใจ่หุมถ้าใจ่บ่าหุมก็หมินจัวบิขชอนปะ

ไม่กี่กัลด้อยเหนือกางหลังบั้งบั้งก็จ่างเคือะ กัวที่เสาไปเซาะหาปะวักตีวักนั้นมันเขียนเหมิน
มอี่เหน่วในหนองบัวเจ๊กก้อ หนองบัวเจ๊กก้อมันฮาวตั้งแต่แจ่งสีภูมิ ไปแสวเหนื่อพระ -
นจนกังแถมควนออกแหมมะแม่บั้ง คนบ่าก่าเพิ่นเล่ามาว่า ป่าหลิมควิวเท่าแข็งเท่าซา
ป่าเหยียนจันออกหุบือเวือบ้ำละบ้ำค้อ เพิ่นเล่ามาแหมว่าเซ่นกะเซ่นอะแม่บั้งเกอ ไทล
ผ่าก่างหนองบัวหลวงนี้ฮวย

เอาเคือะบ่าเป็นทองก่าไฟก่าจ่าทองเสเทให้เค้มลงมาหนี เปนก่าเมือง คิง มวน
จะไปว่าเสอาอุมิยาาค่าเหตืออกฮวกฮู้ ฮวลลวก ฮู้ มอกจุมปุมบ่าสามมันบ่เหมินเจือเหล็กบิว
ตัวเค้

พ่อข้าหลวงใหญ่จังหวัดเชียงใหม่ พ่อนายช้อยา พูนศิริวงศ์ เพิ่นได้เป็น
ประธาน พร้อมกับกรมะการไฟร์บ้านพลเมืองชู้กู่ชุ่นเอาผ้าบ่ามาค้ออก เอาปะใจกิด
วิหาร ก็แล้วบิวระมวดก่าละการแต่คี่หนี

ตรีสุวัฒน์และโสภากะมันกะตีปี ป่าทะสัทธามหาวิชาโรยโยธียา กังสยามคำอได้
เซ ก็เข้าไปในเขตอุฎระคุดัน เคือน ๑๒ แสม ๘ คำ พวว่าวันอาทิตย์ที่ ๖ ตุลาคม
๒๕๒๘ บัดนี้หมายมีข้าหลวงใหญ่ พ่อนายช้อยา พูนศิริวงศ์ พร้อมกับกรมะการไฟร์ -
บ้านพลเมืองชู้กู่ชุ่น ๆ หนปายในหมายมีมหาสวาสุเจ้า เจ้าคุณพระราชพรพนาจารย์
เจ้าคณะใหญ่หัวเมืองเชียงใหม่ เจ้าอารามธิปติมหาสาครพร้อมทั้งขุนเดรโอมสัทธาครูอุบ้ฎฐาก
ต้นจอรองวักชู้กู่ชุ่น ๆ ก็มีเจอะนามากนักหนาบ่เหือคบ่แห่งในกาสนาพระเจ้า จึงเป็น
ใจกันไมบ่หนึ่งบ่ก่องฮู้ ก่าเคือฮู้ใน จึงจักกาณพระวิหารไว้กับพระแก้วเจ้า ๓ ผะการ
เพือให้เป็นที่ไหว้และปูจาแก่กันแะละเศวคากัวหลาย ขอหยากน้ำหมายกาณเมืองแก้บ่ก่ามาค่า
ปูละฮาวฮาลูกหลานแฮสนนคี่คี่กรูบาฮาจารย์ ตัพะสะคี่ค่าน้อยใหญ่ฮันไต่ฮ่าไต่ฮี้ไต่คี่

ได้ซำดักควยอยู่ในบ้านนกควยมีปีกท เป็กับไต้ ทั้งฝูงญาติกาพี่น้องอันเจตติซ้องจากต้นคาน
เห็นเม็กนานชะด่ำเจ็กเช่นมะกู่ เป็งแก็ก ก้ำเช่นมะกูดเป็งแตน แสนเช่นมะกูดชะหนาก
ซอจุงทีไต้ฮับไต้เสวผลกุกอดส่วนบุญ อันผู้ซำน้อกตั้งหลายไต้ก็กั๊กให้ทานในกำละหน้
แต่เคื้อะ

นิปฺปานะ บี้จะโย โหนตุ โน นิจจัน
ฮารุ ฮารุ ฮวี ฮวี แต่ เคื้อะ

นายหนานปวงคำ ตูยเจี๊ว

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สิงหาคม ๒๕๒๘

พระพุทธรูปในพระอุโบสถ

พระครูชินวงसानุวัตร (สิงห์โต ชินวิโส)
เจ้าอาวาส

ภาพวังหลังโบสถ์ ก่อนบูรณะ
พระครูจินวงสนามุ่ยต้ว เจ้าอาวาส นั่งหน้าซุ้ม
บนเนินโบสถ์หลังเดิม พร้อมเจ้าเอก สุขาขันแสนรัฐ

วัดปราสาท

วัดปราสาท

พ.ศ. ๒๔๓๓

สูง ๑๑๔ ซม.

พระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ ปางมารวิชัย พระวิคัมเป็นไม้ ฐานมีห่วง ๔ ห่วง
คงเป็นที่ใช้หามพระพุทธรูป

คำจารึก

คำจารึกมี ๑ ส่วน บอกเวลาสร้าง ชื่อผู้สร้าง พระนามและน้ำ
หนักพระพุทธรูป และคำปรารภรวม ๓ บรรทัด อยู่ด้านหน้าฐาน
ข้อความเริ่มที่บรรทัดที่ ๒ ต่อที่บรรทัดที่ ๓ และยอนขึ้นมาจบที่บรรทัดที่ ๑
อักษรไทยชวน ภาษาไทยชวน

คำแปล

(๑) เมากกลานศันใจศันนิงยาคลาจาชาคลา

(๒) จุทธศกราชไท ๕๕๒ ในปีกจาญเจือร ๔ ออก ๑๑ คำวัน
๖ ไท..... พระยาหลวงเจ้าแสนคำใจสา จังพรพุทธเจ้าองค์คนเจ้า.

(๓) หมี่รทองมีคำปรารภนาเบนบุรีสภากษัตริย์ปฏิให้ใจบวชในส.
นัร... มคคยอเจ้าใจเบนอรหนตา... อทั้งมหาสารวิบุตมท.

คำแปล

จุลศักราช ๕๕๒ ปีกคย เดือน ๔ ขึ้น ๑๑ ค่ำ วัน ๖ (วันศุกร์)
(ตามภาษา) ไทย (ว่าวัน)... พระยาหลวงเจ้า พระนามว่า แสนคำ^(๑๒) ได้
สร้างพระพุทธรูปองค์นี้ (ถวายพระนามพระพุทธรูปว่า) เจ้า... หมี่นทอง^(๑๐)
(ผู้สร้างได้) ปรารภนา (ว่า ขอให้) เป็นผู้ชายประเสริฐ (และ) ได้บวชใน
สำนักพระอริยมงคล (และ) ได้เป็นพระอรหันต์เหมือนดังพระมหาสารวิ-
บุต (หรือ) พระมหาโมคคัลลาน องค์ใดองค์หนึ่ง (ขอให้) เป็นตั้งปรารภนา)
อย่าให้คลาดเลย

(๑๒) แสงคำ ?

(๑๐) /เจ.หมี่รทอง/ หน้า ๑-๕ หน้า อักษรตัวเลขไม่ออก

วัดปราสาท

ตั้งอยู่ถนนอินทวิโรต กำบลดศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ใกล้กับกำแพงเมือง ทางด้านประตูสวนดอก วัดนี้เป็นวัดที่สร้างขึ้นแต่โบราณ จึงนับว่าเป็นอารามแห่งหนึ่งในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ ที่บรรพบุรุษสร้างขึ้น วัดปราสาทแห่งนี้จึงเป็นวัดเก่าแก่มีอายุมาก มีความรุ่งเรืองมากกับเมืองเชียงใหม่โดยแท้

ตามข้อความศิลาจารึกของวัดศโปกหาราม ใกล้กลางถึงชื่อเจ้าอาวาสวัดแห่งนี้ที่พระเจ้าอภัยไชยราชกษัตริย์เชียงใหม่ ทรงอาราธนาให้นมคังไปร่วมสังฆกรรมสวดแสดงที่วัด ให้สร้างวัดเมื่อ พ.ศ. ๒๐๓๕ ชื่อความแผ่นจารึกคำที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๓-๑๖... “มหาสามัญญานโพธิบัวแดง มหาสุวดี มหาโพธิ มหาอรรถธรรมเสนาปติเจ้า มหาเถรสังฆกรรมฐิรปราสาทเจ้า”

ในปี พ.ศ. ๑๔๓๙ หลังจากพญามังรายหลวงเจ้า ทรงสร้างกำแพงเมืองเชียงใหม่ และพระราชวังแปรพระราชฐานจากพระตำหนักเวียงเหล็กเข้าสู่พระราชวังเจดิมพระราชชนมเศียรแล้ว โดยที่พระองค์ทรงเลื่อมใสในพระบวรพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก จึงได้ทรงอุทิศพระตำหนักคุ้มหลวงเวียงเหล็ก ถวายแก่พระพุทธศาสนา จึงนับได้ว่าเป็นพระอารามหลวง โปรดให้ก่อสร้างเสนาสนะกุฏิวิหารการเปรียญ และพระเจดีย์ขึ้น ณ ที่นั้น พร้อมสรรพ พระราชทานนามว่า วัดเชียงใหม่

ปราสาท ตามความหมายคือ ที่ประทับอยู่ของเจ้านาย หรือขุนนางที่มีคำอุปถัมภ์ปรากฏ คู่เหมือนว่าเป็นวัดของเจ้านายชั้นผู้ใหญ่สร้าง และตั้งอยู่ในกำแพงเมือง จึงได้รับการซ่อมแซมบูรณะปฏิสังขรณ์ใหญ่บำรุงจากข้าราชการเจ้านาย ในกาลต่อมาทุกยุคทุกสมัย แม้บางครั้งวัดเชียงใหม่ต้องตกอยู่ในอำนาจการปกครองของพม่า ก็ยังได้รับรับการบูรณะซ่อมแซมดังปรากฏในคำจารึกฐานพระพุทธรูป และบันทึกของพระยาหลวงสามล้านเป็นหลักฐานอยู่

ปัจจุบัน วัดปราสาทเป็นวัดที่มีความสำคัญทางค้ำพระพุทธศาสนา และประวัติศาสตร์ศิลปะโบราณคดีวัดหนึ่ง ไม่น้อยไปกว่าวัดอื่น ๆ ในเชียงใหม่ ที่กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานสำคัญของชาติไว้

สิ่งสำคัญของวัด

เนื่องจากวัดปราสาทนี้เป็นวัดเก่าแก่มากมีอายุประวัติการสร้างมาช้านาน แต่ก็ได้รับการปฏิสังขรณ์บูรณารังสมลงมา จึงยังคงปรากฏสถาปัตยกรรม ศิลปกรรมเป็นมรดกตกทอดจนถึงทุกวันนี้อยู่หลายอย่าง อันน่ายกย่องกันคว่า เช่น

๑. พระเจดีย์ เป็นสถาปัตยกรรมชิ้นสำคัญของเชียงใหม่ แบบของเจดีย์เป็นแบบผสม ระหว่างเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมศรีวิชัยลพบุรี ผสมผสานกับเจดีย์ทรงกลมของเชียงใหม่ ซึ่งไม่ทราบว่าจะทรงเดิมเป็นเช่นไร จากหลักฐานบันทึกพระยาหลวงสามล้านปรากฏว่า เจดีย์องค์นี้ทำนเป็นประธานบูรณะในปี พ.ศ. ๒๓๖๖ ต่อมา ได้รับการปฏิสังขรณ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๖ ได้บูรณะซ่อมแซมอีก องค์เดิมซึ่งเข้าใจว่าจะชำรุดหักพังมาก

๒. พระพุทธรูป ที่เรียกกันว่า พระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ปางมารวิชัย ขนาดสูง ๑๑๔ เซนติเมตร เป็นพระโบราณเก่าแก่มากมีอายุตามคำจารึกที่ฐาน พ.ศ. ๒๑๓๓ ผ่านมาแล้วเกือบสี่ศตวรรษ พระวิ้มเป็นไม้ เคมีคงจะเป็นทองคำ ก้นหน้าฐานมีข้อความจารึกอักษรเมือง ภาษาเมือง ตัวเลขเมือง คำจารึกมีว่า "จุลศักราช ๔๕๒ นิกคีย์ เดือน ๔ ขึ้น ๑๑ ค่ำ วันศุกร์ (ประมาณเดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๑๓๓) . . . พระยาหลวงเจ้า พระนามว่าแสนคำ ได้สร้างพระพุทธรูปองค์นี้ (ถวายพระนามพระพุทธรูปว่า) เจ้าหมื่นทอง (ผู้สร้างได้) ปราวรณา (ว่า ขอให้) เป็นผู้ชายประเสริฐ (และ) ได้บวชในสำนักพระอริยเมคโคโร (และ) ได้เป็นพระอรหันต์เหมือนกัพระสาวิบุตร (หรือ) พระมหาโมกคัลลาน องค์ใดองค์หนึ่ง (ขอให้เป็นคัปราวรณา) อย่าให้คลาดเลข นับว่าเป็นพระพุทธรูปโบราณล้ำค่า

องค์หนึ่งของนครเชียงใหม่ ที่ฐานมีห่วง ๔ ห่วง คงเป็นที่ใช้ห้ามพระพุทธรูปในงาน
แห่ฉลองในกาลก่อน ๆ ในรัชกาลพระเจ้ากาวิละ มีพระยาหลวงสามล้าน (ท่านเชิดชัย)
ได้บันทึกข้อความเชิงประวัติศาสตร์ เล่าเหตุการณ์บ้านเมืองสมัยนั้น และการสร้าง
โบราณวัตถุในวัดปราสาท ค้างที่ท่าจะจัดทราบต่อไป

๓. **ขุมปราสาท หลวงวิหาร คุรุภาควิรัชย์** ได้ขุดบูรณะซ่อมแซม เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๖๔

๔. **พระวิหาร** ทรงกิลปกรรมล้านนาไทย จารึกลงฝ่าพระแก้วมรกตอันได้
ความว่า **จุลศักราช ๑๑๘๔** คัมภีร์ **สนาภิรมย์โพธิ์ไกร** ไทยภาษาน่า มีคำเมื่อด
(พ.ศ. ๒๓๖๖) หมายถึงบิสร่างวิหาร ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ท่านผู้ว่าราชการ
จังหวัดเชียงใหม่ นายช้อยา พุนศิริวงศ์ เป็นประธานนำผู้มีมาทอดเพื่อใช้ทุนสำหรับ
ซ่อมวิหาร การซ่อมแซมสิ้นทุนประมาณ ๕๕๐,๐๐๐ บาท (ห้าแสนห้าหมื่นบาท)
กำหนดทำบุญในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๒๘

๕. **อุโบสถ** ช่างขุดขุดฝังไปเป็นเวลาเนิ่น มีที่มาบันทึกของพระยาหลวง ฯ
ปรากฏว่าท่านได้ซ่อมแซมครั้งหนึ่ง ไม่ทราบว่าทรงเดิมเป็นอย่างไร

ต่อมา พ.ศ. ๒๕๒๐ ท่านพระครูชินเวทศานุกัณฑ์ เจ้าอาวาสเป็นประธาน
ซ่อมแซม สิ้นทุนทรัพย์ ๕๕๐,๐๐๐ บาท (ห้าแสนห้าหมื่นบาท) แต่ก็คงความงดงาม
ตามลักษณะสถาปัตยกรรมล้านนาไทย ความสวยงามของหน้าบันคันทวย เทียบได้ไม่
เลี่ยนหน้ากว่าที่อื่น เก้าของฝีมือช่างชั้นครูยังปรากฏให้เห็นอยู่ตลอดกาลนานชั่วลูกชั่ว
หลานเหลนเหล็ดที่

สรุปข้อความโดยย่อ

วัดปราสาท ตั้งอยู่ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง เชียงใหม่ ถนนอินทวโรต
วัดนี้สร้างระหว่าง พ.ศ. ๑๘๘๘ - ๒๐๓๔ ตามข้อความแผ่นดินจารึก วัดคอกไปหาราม
เมื่อ พ.ศ. ๒๐๓๕ ปรากฏว่า มีชื่อเจ้าฮาวสวักปราสาท ชื่อพระมหาเถรสถธรรม
ฐิรปราสาทเจ้า โดยได้รับพระราชานาจากพระมหากษัตริย์เชียงใหม่ ไปร่วมสังฆสภาใน
ฐานะพระเถระชั้นผู้ใหญ่ วางแปลนสร้างวัดคอกไปหาราม

สมัยพม่าปกครองล้านนาไทย มีพระบาทหลวงแสนคำ สร้างพระพุทธรูป
หินทอง ๑ องค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๑๓๔ ถวายไว้วัดปราสาท

สมัยรัตนโกสินทร์ มีข้าราชการผู้ใหญ่ คือ พระยาหลวงสามล้าน เป็น
ประธานสร้างวิหาร เจดีย์ อุโบสถ ซุ้มปราสาท เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๖

ดังนั้น วัดปราสาท นับเป็นวัดเก่าแก่และสำคัญแห่งหนึ่งมีอายุนานหลาย
ร้อยปี ควรแก่การศึกษาสำหรับชนรุ่นเป็นนิตย์ยิ่ง นอกจากนั้นวัดนี้ยังมีปูชนียวัตถุของกรม
ศิลปากรเรียบร้อยแล้ว . . .

รายนามเจ้าอาวาส แห่งที่ทราบ

๑. พระมหาดรสถัธรรมฐิรปราสาทเจ้า พ.ศ. ๒๐๓๕-
๒. ครุบาสิทธิคนเถศ พ.ศ. ๒๐๓๗-
๓. ครุบามังคละ พ.ศ. ๒๐๓๖ - ๒๐๔๐
๔. สวาธุเจ้า พ.ศ. ๒๐๔๑-
๕. ครุบาอินตา ทนุช มรดภาพ ประมาณ พ.ศ. ๒๐๔๑ - ๒
๖. พระบุญศรี รักษาการแทน ถาศึกษาประมาณ พ.ศ. ๒๐๔๔
๗. ครุบาศรีมูล สิทธิ (นามสกุล เข็มทอง)
มรดภาพ ประมาณ พ.ศ. ๒๐๔๕-
๘. พระครูชินวงศานุวัตร (สิงห์โต ชินวิโต) ปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๒๔

ครอบครัวมูล (สิทธิ) เข้มทอง
อดีตเจ้าอาวาส

บรรณานุกรม

เชียงใหม่, วัด แม่ริมศิลาจารึก

ตโปทาราม, วัด แม่ริมศิลาจารึก

ประชากรจรจักรี, พระยา (แซ่ม บุนนาค) ตำนานโยนก กรุงเทพ ฯ
๒๔๖๘

โลกสามล้าน, พระยา คัมภีร์โยธาน

สิงห์โต ชินวิไล, พระครูชินวงศานุวัตร สัมภาษณ์ ๔ สิงหาคม ๒๕๒๖

แสนคำ, พระ คำจารึกฐานพระพุทธรูป

วิหาร, พระ จารึกที่ฝาผนัง

บันทึก

พระยาหลวงสามล้าน (หนานขัติยะ)

เมื่อขึ้นเฝ้าที่เมืองเชียงใหม่ ยามเย็นเสกถาวรไค้ ๑๑๕๘ ตัว บั๊รวายสี่ เดือน ๖ ขึ้น (ประมาณแรมภาพันธ์ - มีนาคม พ.ศ. ๒๓๓๕) พระเจ้ากาวิละ ก็พาเอาบุค (บุตร) หลาน และเสนาอำมาตย์ทั่วพระยา และวัด ๑๑๐๐ ท้องแสนราศรโกก (น้ำ) กำล้ง (พล) ๓๐๐ ขึ้นเช้าวันกต เมื่อทางขึ้น เอายามออกสิ้นแคว้นแม่ทั้งวันออก ท้องพระยาพาวขึ้น (น้ำ) กำล้ง (พล) ก็ ๓๐๐ คน (น้ำ) เอายามออกสิ้นแคว้นขึ้นมา (พร้อม) กับพระอริยะสังระเจ้ามี่ ๑๐๕ รูป ก็ยกออกจาก (จาก) เวียงเมืองชาวขวา (ทรายขวา) คือว่าเมืองม่่าซาง ขึ้นมาทางเมือง (ลำพูน) มีอะมอก ๔ บอก ขึ้นมา (ถึง) วันกต ทำเวียงเชียงใหม่ ก็ (พักที่นั่น) หลดขวัน ใ้คว้นคีแล้วก็

ยกเข้าประคองข้างเผือก ก็ที่ลวะจุงหมา พาเจ็กนำหน้าเข้าเวียงตามจารีตเมือง ก็มาแวะไหว้พระเจ้าวักเชียงอินแล้ว ก็มาเข้าเวียงแวะไหว้พระเจ้าวักเชียงมันแล้ว คน เป็นเจ้าก็เข้าวังในคุ้มหลวงบักเคียวนั้นยามเย็น อาญุชาัพระยาหลวงสามล้านไค้ ๑๗ปี (ใน) บั๊รวายสี่ เดือน ๖ ขึ้น* ถึงอายุไค้ ๑๔ ปี ม่านยกกองทัพลงมาล้อมเมืองเชียงใหม่ เมื่อเดือน ๔ เพ็ญ กำล้งพลมี ๑๒,๐๐๐ คน^๖ มาล้อมนาน ๓ เดือน ถึงเดือน ๗ เพ็ญ มหากระตัก^๗

๑ หมายถึงอายุพระยาหลวงสามล้านครบ ๑๗ ปี ในบั๊รวายสี่ เดือน ๖ ขึ้น หรือท้องพทพจาก บั๊ซางมาอยู่เชียงใหม่

๒ ๒ระวัด มีอะมอก^๕ เป็นแม่ทัพ

๓ พระเจ้ากรุงธนบุรี หรือพระเจ้าตากสิน ข้อความในหนังสือพงศาวดารเชียงใหม่ โบราณยุค ๔ มี ว่า... "ได้เชียงใหม่ในศักราช ๑๑๐๖ ตัว บั๊กบสวี่ เดือน ๕ เพ็ง เม็งวัน * (อาทิตย์) (ประมาณ มีนาคม-เมษายน พ.ศ. ๒๓๓๕) พระมหาราชตัวพระเจ้าตากสินไค้เมืองแล้วก็ตั้งพระอริยเจ้านันให้เป็นพระยาศรีเชียงใหม่"... นอกจากนี้ ข้อละเอียดไม่ปรากฏก็ควรเวลา แด่กล่าวไว้ พระองคากสินเสด็จกลับทางลำปาง

มีกำลังพล ๕๕,๐๐๐ ยกเข้ามาตีบ้านแตก บ้านแตกหนีไปแล้ว เจ้าไต่กัณฑ์คืน

เมื่อและ เป็นภะ (สามแฉกร) ข้าอายุ ๒๒ ปี ได้เป็นทุ (พระภิกษุ) ข้าก็สึกหันกัม (สึกออกมาครบ ๗ วัน) แล้ว เจ้าชีวิตก็เอาไปเป็นมหาดเล็ก เมื่อนานแม่จู้ (จำไม่ได้ก็มี) พ่อของข้าเล่าอายุได้ ๗๓ ปี เจ้าชีวิตก็เอาข้ามาอยู่สนามแทนพ่อ สักราชได้ ๑๑๗๗ คัว ปีก็บักได้ เติงเคื่อน ๔ แรม ๑ ค่ำ วัน ๕ (พฤษหัตถ์) (ประมาณธันวาคม - มกราคม พ.ศ. ๒๓๕๔) ไทยกตสว่า พระเจ้าชีวิตองค์เล่า (พระเจ้ากาวิละ) ถึงแก่พิราลัย อายุได้ ๗๔ ปี ครอบเมืองบ่่างอายุ ๓๖ ปี มก๋ออยู่เมืองเชียงใหม่นาน ๑๔ ปี เจ้าข้างเผือก* คนเป็นน้องได้สวสสมบัติแทนเมืองเชียงใหม่และหอคำ คัวข้าานาฮนานซัคคิยะ ก็ได้เป็นพระยาฮามาภัย-มงคลชัยเสนา เมื่อวันกนเป็นเจ้าข้างเผือกขึ้นนั่งหอคำนั้นแล ตั้งแต่นั้นไป ข้าบอกกองบุญแห่งข้าก็ได้บำเพ็ญมาตั้งแต่หนุ่มถึงเล่า อายุ ๔๐ ปี^๒ เต็มก่อน ได้เขียนขันมเทศนาทุกปี เมื่อฉลองวิหารวัดพระสิงห์ ข้าพระยาฮามาภัยก็ได้แปลงรอง (เคื่อง) อาสนาทวักขได้ทางหาง (ซาก) นื้อเป็นทานพร้อมทั้งเคื่องบวิซาร ๑ เคื่องรูปช้าง (ทำด้วยหิน) หมาใหญ่ ๑ คัว กลองหน้าเคื่อง ๑ ลูก สัพพะเคื่องทานนานา

ยห่ อันว่าข้า วุฑฒิกวอ ข้าก็ไหว้ยัง รกน่ แก้ว ๓ ประการ อิติคังนี้ ผู้ข้าก็ไหว้ยังของทานอันผู้ข้าได้ทานแล้ว เมื่อคนเจ้าหลวง (สุพรรณ) ก็นำมาสูวฒฒาราชเทวี^๓ ทานกุโบสถ วิคเจคีย์หลวง

* เจ้าข้างเผือก

๒ พระยาหลวงสานถัน บันทึกข้อความนี้ลงในโถงใบธนาเมื่ออายุ ๔๐ ปี แสดงว่าท่านเป็นบุคคลสมบูรณ์สติสัมปชัญญะดีมา

๓ ตามข้อความศิลาจารึกวัดศรีเกิด เชียงใหม่ พ.ศ. ๒๑๔๒ ปรากฏชื่อ... "พระนางจันทเทวี"...

ท่านก็ถือท้าวพระยาไปนิมนต์พระธาตุจอมทองขึ้นมารับ (ไทย) ท่าน ครั้น
 นั้น ข้าบริวารลูกชายหญิงก็ได้เครื่องถือทานสำรับ ๑ กับกลองหน้าเคียวหน้าวง ๑ ได้
 ธรรมะตรงพระธาตุเจ้าแดง ครั้นเจ้าหลวงองค์เก่า ท่านก็นิมนต์มาทานอุโบสถวัดศรีเกิด
 ข้าพระยากับภริยาลูกชายหญิงหลานผู้ข้า ก็ถือทานเครื่องบริวารเครื่องนานาต่าง ๆ พระ
 ธาตุเจ้า (จอมทอง) มาอยู่วัดหอนิม ข้าก็ถือทานกลองหน้าเคียวหน้าวง ๑ และตั้งว่า
 จาก้วยของท่านอันข้าได้ถือทานที่ใด อันข้าจำได้ ขอพระแก้ว ๑ ประการ เทวบุตร
 เทวกาขอถือสกลโทษ ที่มีก็ถือแก้ที่บมีละไว้ ขออย่าถือข้าเป็นนิเวรณ

ธัมมแก่ผู้ข้าทั้งหลาย อันผู้ข้าได้เขียนไว้นี้ แม้ว่าจะลาไปก็ดี บ่เทงก็ดีข้าพอ
 ขอโทษจิมเจ้าทั้งหลายจิมแท้แท้

วัดเชิงหมัน	ข้าก็ถือถือทานแล้ว
วัดหม้อคำขวาง	ข้าก็ถือถือทานแล้ว
วัดบุพเพ	ข้าก็ถือถือทานแล้ว
วัดพันเสา	ข้าก็ไหว้และทานแล้ว
วัดอภัย	ข้าก็ไหว้และทานแล้ว
วัดป่าพร้าว	ข้าก็ไหว้และทานแล้ว
วัดพันแจ่ม	ข้าก็ไหว้และทานแล้ว
วัดปราสาท	ข้าก็สร้างพระวิหารข้าก็ทานปราสาทโอง พระเจ้า กันศุวิหารก็ได้ทานแล้ว พระเจดีย์วัดปราสาทข้าก็ ทานแล้ว กันศุอุโบสถนั้นและ ก็สร้างก็ทานไหว้ แล้ว
วัดผาบ่อง	ข้าก็ช่วยสร้าง ทานข้าพระยากก็ได้บบริวารหลวง ๑ เครื่องกับภริยาลูกหลานชายหญิง นายหน้ายอสมุเป็น

ลูกหลาน วิกคาม่องก็ได้บริวารหลวงสำรับ ๑ กับ
ภริยาพ่อแม่เองหญิงชาย ลูกชายหญิงหลานชุกคน มี
พระยาเคี้ยวผู้เป็นพ่อแม่ ลูกคือนายน้อยอสเป็น
เกล้า (แก้ว) ชุกคน ก็ได้ฉลองวิกคาม่อง อัน
เป็นเจ้าเทพวงศ์ภริยา เจ้านางบัวผันกับข้าชี้อัว
เจ้านางบุญยวง ผู้ชื่อว่าเจ้านแก้วเมืองมาเป็นสัทธา
พื้นไม้เวืองสร้างแปดแล้ว ก็ทรงพออิจุกติ

ตายไปสิ้นและ ก็พากันกินทานชอมหาทำเวินนั้นและ ข้าและภริยาลูกทั้ง
ชายหญิง หลานหญิงชายได้ทานเวิน แปดวิหาววิกแสนเมืองมาหลัง ๑ ผู้ข้าก็ได้ไหว้
ทานแล้ว ผู้ข้าทานเวินแปดวิหารนุงพระพุทธเจ้าของทิพย์ ยัววิกพระสิงห์ฝ่ายใต้หลัง ๑
ข้าก็ได้ไหว้ทานแล้ว ทานวิหาร (วิก) พันหลัง ผู้ข้าก็ทานแล้ว วิกการะกอก
(วิกพระเจ้าเม็งราช) ข้าก็ได้ทานไหว้แล้ว ผู้ข้าก็ให้ทานกลองหน้าเคียวกับพันชาว
(สมุทช้อย) ลูก ๑ หน้า

ต้นผาคท่นว้อย ๑ ข้าก็ได้ทานธุงวัดลุ่มข้างและไหว้แล้ว ผู้ข้าได้ทานกลอง
หน้าเคียวที่วัดสุทธาวาส ข้าก็ได้ทานและไหว้แล้ว สเทพเจ้าข้าก็เครื่องบริวาร ข้าก็จำ
นักหน้อยบริกกับกลองหน้าเคียว และร้องสว่า ข้าก็ได้ทาน และไหว้ทั้งวันบ่ขาดแล้ว
ข้ากับนายน้อยอสผู้เป็นลูก ผู้ข้าก็ได้ไม่ธุง ๗ ตัว รวม ทนเป็นเจ้าวังหน้ากันสร้าง
พระวิหารวิกเมซังหลัง (๑) กับวัดพวกแถม ผู้ข้าก็ได้ทานและไหว้ วัดสองหลังผู้ข้าก็
ไหว้แล้ว พระธาตุเจ้า

เมืองลำพูน ข้าก็ได้ทานได้ไหว้แล้ว พระธาตุเจ้าสุเทพข้าก็ได้ทานเครื่อง
สมณะบริวารหน้าหน้อยข้า (จำ) ไม่ได้ กับกลองหน้าเคียว หน้อย ๑ ร้องสว่า
ข้าก็ได้ทานแล้ว พระธาตุเจ้าค้อยหน้อย ข้าก็ได้ไหว้แล้ว พระธาตุเจ้าจอมทอง ข้าก็
ได้ทานสมณะบริวาร และโกฏิกองคำ และกลอง ๒ หน้อยแล้ว พระธาตุเจ้าค้อยกั้ง

ข้าก็ไ้ทานสมณะบิรหารได้โหว่นแล้ว พระธาตุล่ำปาง ข้าก็ไ้โหว่นแล้ว พระธาตุเกตุแก้ว
เจ้าแก่งสร้อย ข้าก็ไ้

โหว่นแล้ว พระธาตุเจ้าสมปาง ข้าก็ไ้โหว่นแล้ว พระธาตุจอมทอง ข้าก็ไ้
โหว่นแล้ว พระธาตุเจ้าคชอยคำ ข้าก็ไ้โหว่นแล้ว พระธาตุเจ้าเจดีย์หลวง ข้าก็ไ้โหว่นแล้ว
พระธาตุเจ้าและพระแก้ววักหม้อคำทอง ข้าก็ไ้ทานได้โหว่นแล้ว พระธาตุเมืองหอข ข้า
ก็ไ้ทานกลองหน้าเดียวได้โหว่นสระตรงแล้ว วักทองคี ข้าก็ไ้ทานโหว่นแล้ว พระเจ้า
นอญคชยช้าง ข้าก็ไ้โหว่นทานแล้ว พระเจ้านอแก้ว หัวหนองบัว ข้าก็ไ้ทานได้โหว
่นแล้ว

พระบาทผาเดินบ้านสะเป่ง ข้าก็ทานได้โหว่นแล้ว พระบาทเจ้ายังวักข้าก็ทานโหว
่นแล้ว พระบาทแก้วเจ้าเจ้า เมืองหอข ข้าก็ไ้โหว่นแล้ว พระบาทเจ้าสร้อยข้าก็ทานโหว
่นแล้ว พระบาทเจ้าชีวเป่า ข้าก็ไ้โหว่นแล้ว

ตั้งนี้จักจาเมืองไ้ และพระเจ้าแก้วเสถิงคมณี ข้าก็โหว่นแล้ว พระเจ้าพระ
นางเจ้าเมืองจันทร์เอาลงโหว่นเมืองไ้ เมื่อลาวพิน ข้าไ้โหว่นแล้ว พระเจ้าพระสิงห์ชาว
ไ้เอาลงโหว่นเมืองไ้ข้าก็ไ้โหว่นแล้ว พระนอเหลวงเจ้าข้าก็ไ้โหว่นแล้ว

พระโตเจ้าเอาแคเมืองสากไ้ลงโหว่นเมืองไ้ ข้าก็ไ้โหว่นแล้ว

ที่นี้กล่าวคำโหว่นอุกและหลานไ้รับภาวนา (ผู้ข้า) เป็นพระยาฮามาตย์ อยู่
ไปนานไ้เป็นพระยาศุกร ยังวักหม้อคำทอง อยู่ไปนานข้าก็เป็นพระยาหลวงสามล้าน
เป็นใหญ่แก่กว่าทั่วพระยาทั้งหลายเมื่อขึ้นหอคำใหม่ หลวงวันยกทัน ก็มาเจ้าข้างเผือก
ทันและ

ที่นี้ ข้าพระยาหลวงสามล้านจักกล่าวด้วยของบุญอันคนไ้สร้างไว้กับคน พร้า
คังเงาเทียมคนนั้นแล้ว ข้ากับภริยาอุกเกล้าชายอิงก็พาทำนเจดองวักทองด้อม บ้านของ

คายแก้วนันทองควายแปลงชอง (เที่ยง) ไ้มีละดีสัตตบั้งหมอนผาซ้อและ
อุ้งชัย สัก (ฉัตร์) เครื่องบิรหารบาตรผ้าสัพพะเฮียงเครื่องทานเมื่อนานาต่าง ๆ ครั้ง ๑

เมื่อคนเป็นเจ้าฉลองจอมทองวันนั้น ข้าพระยามาอาศัยกับภริยาและลูกพี่ชายฉิ่ง ก็พากันแปลงของ (เคียง) เครื่องยกยกมากมายงามใส่น้ำแค้นใส่เสกและเทิงสาคบ้างหมอนผาขาวผ้าสำหรับ ๑ ผ้านอนให้เมียมากมา และสระดีมีทั้งช้อนเอี้ยงสูงซ้อตัก (ฉัตร) หมากสุ่มพุ่มเครื่องนาถ่าง ๆ หมากลวง

หลายประการพว้าพร้อมช้วน ๆ ข้าพระยามาศย์ ข้าก็ได้ไปทานฉลองวัดบ้านจี้ บ้านแม่เหือเหือ มีผ้าผืน ๑ สัพพะเอียง เครื่องทานผา และหมากสุ่มพุ่มครึ่ง ๑ ข้าพระยามาศย์ได้ไปฉลอง วัดกู่ขาวเทือ ๑ บัณฑ์เอี้ยงสังเหตุท่านเป็นเจ้าทานไปทางท่าน พอได้ไหว้แท่นและไปทางท่านเจ้าเมืองและ ข้าพระยาเคียวไปฉลอง วัดคูโอบสถ ปางแม่ท่าช้าง มีหอผ้าขาวผ้าสำหรับสระดีช้อนเอี้ยงสูงซ้อตัก (ฉัตร) สัพพะ

เอียงเครื่องทานพว้าพร้อมครึ่ง ๑ ข้าพระยามาศย์ได้ฉลองวัดคอนตัน แคว้นเมืองหวาย มีผ้าผืน และบอกไฟขึ้นเสกหมอนสระดีหมากสุ่มพุ่มสัพพะ เอียงเครื่องทานนานาต่าง ๆ ครึ่ง ๑ ข้าพระยาเคียวก็ได้ไปทานฉลองวัดคูโอบสถ บ้านเหมืองหวาย มีของ (เคียง) อุมปราสาทผ้าสระดี สาคผ้าขาวช้อนเอี้ยง สูงซ้อและบอกไฟ สัพพะเอียงเครื่องทานมีพว้าพร้อมนานาต่าง ๆ ก็ครึ่ง ๑ ข้าพระยาเคียวและภริยาลูกพี่ชายและฉิ่ง ไปทานฉลองวัดบ้านคันทอง

บ้านเหมืองหวายมีของ (เคียง) และสระดี หมอนสาคผ้าขาวช้อนเอี้ยงสูงซ้อบอกไฟสัพพะเอียงเครื่องทานนานาต่าง ๆ ครึ่ง ๑ ข้าพระยาเคียวไปฟัง (ฟัน) ไม่น้อยแม้จนข้าครุบาทเจ้าหินไปมีศกฯ ขอไม้จักแปลงวิหารวัดคูโอบสถ ข้าก็มีใจยินดีครุบาทหินเมื่อแล้ว ข้าร้องชวนมาพร้อมก็ใจสัทธาทั้งไพร่และขุนก็พากันฟันก็ทุ้มทั้งเสกและเครื่อง ก็เมื่อไหว้ครุบายิ่งเหมือนหวายหินก็ถมแล้ว ครุบาทกับสัทธาจักพากันแปลงแล้ว บั้วระมวล

ก็พากันแปลงพระพุทธรูปเจ้าคนใหญ่แล้ว ทิศกำแพงก็ฉลอง ข้าพระยาหลวงสามล้าน ก็มีปราสาทผ้าหลัง ๑ บากร ผ้าสำหรับ ๑ สระดีหมอนสาคทั้งช้อนเอี้ยงสูงซ้อ

มีข้าเป็นแก้ว และภริยาทั้งลูกหลานชายหญิงสร้างแปลงเครื่องทานกับบอกลโพธิ์น ๒ บอกล
ก็พากันไปทานทั้งลูกชายหญิงครั้ง ๑ ข้าก็กล่าวทานอันผู้ชายนโมทนากับท่าน และเจ้านาย
ไพร่ไทยเมือง เจ้านายท้าวพระยา ก็ยังไว้เป็นห้องก่อนตั้งบั้งเสด็จเพื่อ

อุทานุททมิ สิวธา ข้าได้เขียนไว้ทานไว้ อันข้าพยอมทานกับบ้านเมือง
แม่นเชื่อว่าถ้าไปก็ดี และบั้งบั้งเสด็จ เมื่อข้าทานเข้ากับได้หมายไว้ เหตุข้าบั้งรู้คิด
เมื่อเล่าข้าขอสมมาพระแก้ว ๓ ประการ มีพระพุทธรูปเจ้าเป็นเค้าน พระธัมมเทสนาเจ้า
และพระอริยสังฆะเจ้าเทวบุตร และเทวดาคนรักษาคณคั้วข้าก็ดี เทวบุตรและเทวดาก็ดี
เจ้าทั่วจุลโลกทั้งสี่นเดียบโลก และมาจากเอานาบุญและกัมมวิบาก แม่นได้จดหมาย

ถ้าไปก็ขอขมาลชชออย่าหือเป็นนิเวธธรัมมกันอันจักห้ามหนทาง อันข้าจักไป
สู่เมืองฟ้าและนิพพานเจ้า แก่ผู้ข้าทั้งหลายแก่เทอะ ดังนี้ข้าจักหมายของทานไปแถมเล่า
ข้าก็ขอขมาลชชอแล้วนั้นคั้วหือแต่ เมื่อบั้งทานคาบคาย ข้าก็ได้ทานแก่มากหลาย
จำไว้แล้วละ

ช่วงลาท ๑ ทน เป็นทุ ๑ เป็นกะ ๑ วัดปราสาททุกน ๑ เป็นเดธ
นอกนั้นข้าก็จำไว้ ๓๐ กับรู้ ๔๐ กับรู้หนักหน้อยก็เอาเทวบุตรเทวดาทัวจุลโลกทั้ง
สี่เป็นประธาน ขอขมาโทษกัมและบาปแก้คั้วหือ แก่ข้าขอเว้นอบายทั้ง ๔ ขอเอา
นิพพานแก้คั้ว

อันหนึ่งข้าก็คั้วเล่าแปลงปราสาท (ใส่) พ่อเป็นเจ้าหลัง ๑ ส่งสการแล้ว
ข้าก็ขั้วแปลงปราสาท ครุบาเจ้าดวงตวักปราสาทส่งสการหือ ๑
ข้าก็ขั้วแปลงปราสาทครุบา

เจ้าสละ วิกผาบ่องไปส่งสการหือ ๑ ข้ากับภริยาสุกฉุฉงชาย แปลงปราสาท
ส่งสการนายน้อยเทพหือ ๑ กับเครื่องบิขารหลวง มีซอง (เคียง) ฮาสนาหลวง
หือ ๑ กับสมณบิขารส่งสการแล้วหือ ๑ ข้าก็แปลงปราสาทส่งสการฮีนายสุกฉุฉงหือ ๑

และได้สมอบบวิชเวทานธาคูเจ้าจอมทอง และได้ทานสมอบบวิชวาทธาคูเจ้าสุเทพ ข้าก็
บ่จำได้หนักหน้อเท่าใด ข้าก็บ่รู้ได้ ขอเวรคาเจ้าว่าและ

เจ้าชีวิตกาณไปพันไม้อาวแม่ชานที่หัวขี้ ที่ข้าออกทอยเห็น ข้าก็ได้สร้าง
เจดีย์แล้ว ถ้วยหินชวยกันเป็นทาน ได้นิมนต์พระสังฆะเจ้าไปทานเจสองกัรทานมีบอก
โพธิ์น และข้าพระยาหลวงสามล้านกับพระยาศโขแคว้นเหมืองหวาย ชุนไพร่ไทยและ
ผู้ข้าช้อยเป็นมคคผลแก่นิพพานเจ้าแก่ทั้งหลายแท้แท้

ในเมื่อพระเจ้าชีวิตองค์เฒ่ากามาถึงเวียงเชียงใหม่หัวที ท่านก็หื้อพระยาช้อย
อยู่หัวเวียงไปพันเวือที่ศาลาสิงริมคั่นค้อยสุเทพเห็นแล้ว ก็หื้อพระยาวังหน้า

กับนายหนาเอวื้อะ หื้อไปเอาเวือสองลำมาหื้อแล้วหื้ออุไ้ว่าอัน ฮามันเข้า
ฮังบ่เป็นพระอฮามาคย์สักคำหื้อ ข้าพกันไปกับเจ้าพระยาวังหน้าไปวากเวือ ข้าก็เห็น
คนผู้ ๑ เป็นคนเจ้าตีพิมพ์า เป็นลูกเจ้าอุปว่า ข้าก็เห็นฮามันเป็นเคียนฮามหนาว
ค้อยคูปมีผ้ามีเสื่อ ค้อยเพ็งก็มีเสื่อและผ้าชุนคน ข้าตามมันชื่อว่าฎา ข้าหนานชัตตะ อยู่
บ้ำระค้อยเห็น เอื้อะฮับเอาผ้าและเสื่อมาหนาว ว่าข้าบมีสังว่าอัน ข้าก็ค้อยมเรอกเวือน
แล้วข้าฮ้อ

หาผ้าเสื่อมีศพำขุยเสื่อผ้าห่มสัวเบือคัง ข้าเป็ลือกเข้าฮาน ทหากพสุ
ศัพพะเกวี่ฮังกันพร้อมช้อน ข้าก็ใช้คนไปกมั้นสุขกว่าทุกซกันเม้นทุกซแท้ ก็หื้อฮ้อยู
ได้พามาจนเรือนเราิน ปูฮูกก็ไปพัน (ทู) สางจักนฮนหมอน จักหนุนบมีสังสักอัน
ปูฮูกก็เอาควมวอกเวือนเข้าแท้ ข้าฮินคิตาที่ฮุดบได้ ข้าโพวันพคบอัก (เอา) ควี
ถวายเป็นทานแก่ (ทู) ก็กะฮ้อยฮินคิตาประมาณ บัพพรหาที่ฮุดบได้ ตัวข้าก็

เหมือนจะได้ถึงนิพพาน บักเกียนนั้นเห็นและ ข้าก็ได้ตรงธาคูเจ้า และ
ศัพพัญญูเจ้าแก่คือ วิคหม้อยคำทวง เมื่อพระเจดีย์หูกได้พระเจ้าแก่คือ กับธาคูเจ้า
ฮอกมาทาน เมื่อนั้นที ๑ และ ไฟไหม้เรือนแพ็น ข้าก็ได้หื้อทาน ทั้งข้าลูกชายหญิง

หลานทั้งหลาย ข้าก็ห้อยพร้อมช้อน และไฟใหม่เวียน พญาไชย ลูกชายหญิงก็คิด
เกรว็องกรวีพว้าพร้อมไปถือทานเกรวี่

๑ ข้าก็สร้างพระพุทธรูปเจ้าคำแกลงสององค์ทาน (ถือ) แหม่ยกพระพุทธรูป
เจ้าไม้จันทน์ขาวหอม พระพุทธรูปเจ้าไม้จวงหอมมีก้องค์ จันทน์มีก้องค์ข้ากับวี เมื่อ
อันข้ากับได้จมาไขว้ และพระพุทธรูปเจ้าหินแก้วขาวเมืองเวียงสององค์ ในพุทธรูปเจ้าเหล็ก
และโครสอนแล้วด้วย น้ำรักมีสักเท่าใด ข้ากับได้จักไขว้ ข้าจึงเมื่อเฒ่าก็จึงจมาไขว้
พระพุทธรูปไม้ไผ่องค์ ๑ อันข้าได้จกจมาไขว้มีผัวหนักไปกิติ และบ่เพ็งก็ข้าขอเอา
เทวบุตร เทวคาเป็นโสมเข้าจิม

ทั้งนี้ไปข้าจัก (กล่าว) อันข้าได้สร้างและเขียนธัมม์ไว้ก่อนได้ฟังได้เขียน
กิติ ข้าพระสหายหลวงสามล้าน จกจมาไขว้ถือได้

เป็นไม้ได้สองหนทางเข้านิพพานและขึ้นฟ้าเมืองคนไปมาไขว้ ๆ แล

ลศุณีนิบงาสุทระกับ ๑ มี ๓ ผูก

อัญชุกศรวนิภาสกับ ๑ มี ๗ ผูก

บิฎกอรอม ๑ ผูก

อุบิคุต ๓ ผูก

ธรรมมหาชาติฉบับร้อยกลอน กับ ๑

บิฎกทั้ง ๓ กับ ๑ มี ๓ ผูก

ธรรมมหาชาติฉบับทั้งแก้ว กับ ๑

ทีรณิกาย กับ ๑ มี ๔ ผูก

สุทระทั้ง ๖ กับ ๑ มี ๖ ผูก

ธรรมมหาชาติฉบับเวียงอน กับ ๑

พันศกาศ กับ ๑ มี ๖ ผูก

วิธูรบตฤติก กับ ๑ มี ๖ ผูก
จุฬพยุหสูคร กับ ๑ มี ๓ ผูก
เมกฺเคยสูคร กับ ๑ มี ๓ ผูก
อภิธมฺมา แจกกับภีร์กับ ๑ มี ๘ ผูก วิภงฺกสูครโทน ตำนานภิกขุ-
ธฺโทน พุทธเสนากกกับ ๑ มี ๓ ผูก
เสฏฐีทังหฺมา กับ ๑ มี ๕ ผูก
สืบชาทาพระยาอินทร์โทน
พุทธานิเสกโทน
สุครมนต์ทังหฺมา กับ ๑
กานเณยโทน
วิชานสูครโทน
สุครมนต์ทังหฺมา กับ ๑
โมกคัลลสถานโทน
กรวิชานสูครโทน
กัมมวจา ๕ ผูก
เล่มหลวงโทน
แปกหมื่นสีพันขันธโทน
อุตฺตสูตวิธโทน
จันทสมุทฺร กับ ๑ มี ๑ ผูก
พิมพ์พิลาบโทน
มุลลมหานิพพาน กับ ๑ มี ๒ ผูก
คางคากคำ กับ ๑ มี ๑ ผูก

อุณหสสุวียอโทน
หนุคำโทน
สมพมิตร กับ ๑ มี ๒ ผูก
บารมี กับ ๑ มีฉบับ ๔ ผูก ไร่วัดผาบ่อง
เต่าคำโทน
พุทธนิพพานโทน
บารมีโทน
สมพมิตรโทน
เสมิละ กับ ๑ มี ๓ ผูก
โพธฉงคทัง ๔ ผูก ๑
วิเนย ๒ ผูก
สังรวมธาตุกับ ๑ มี ๕ ผูก ทังฮานิสงส์
จนุทปไซติ ผูก ๑
อภิธมฺมา ๒ ผูก
มหาอุปกุศ กับ ๑ มี ๓ ผูก
สุทธนุ กับ ๑ มี ๓ ผูก
ยอคโครปฎักโทน มี ๒ ผูก
ไชยสังคหะ ผูก ๑
ฮนฺสิงส์สร้างฮัม ผูก ๑
กัมมวาจา ๔ ผูก
ปฎักระมโทน
สุคนฺท กัว่า นมามี กัว่า มี ๒ ผูก

บัวระพันธ์ มี ๓ ผูก กับ ๑

คชียสังคี มี ๔ ผูก กับ ๑

ธัมกับนี้พระมหาญาณที่ได้อภัยนา ก่อนเมื่อเถิงอรหันตภาพที่ก่อนเพิ่น
ตั้งคายนา

กัมมฎฐาน ๓ กับ เล่มหลวงผูก ๑ ท้อใส่ให้ชาวกันว่าท้อที่เอาไป
ทวยผู้ตาย

ทสนุญญสูตรโทน

อุณหสุตวิชัยอนกและปลาผูก ๑ ไกรวทันโทน ๒ ผูก

ตำนานแท่นแก้ว และไม้มหาโพธิ์โทน มหาบุลลนิพพาน กับ ๑ มี ๒ ผูก

ข้าพระอาหลวงได้เขียนธัมไว้คำชุสาสนา ๒ ร้อย

สุกรรมคัททันธา ข้าสรวังเขียนแล้ว จักไปท้อทานเวกข์เจ้าเมธัง ๑๕ ผูก เป็น
กับมี ๔๐๔ กับ กัมมฎฐานข้าเขียนคำชุสาสนาไปทานกับพุทธคุณ ธัมมคุณ ตั้งชคุณ
ได้ทานเวกข์ปราสาท ๒ ผูก เอาไว้ยั้งบ้านก็ ๒ ผูก ด้วยเศษผลบุญ ขอท้อข้าได้เจ้าผู้
นิพพานเจ้า ก็ขอท้อสมทังคำปรารภนาแก่พระ ข้าเขียนคัททันธัม ผูก ๑

ภกรมีโทน

อุณหสุตวิชัยโทน

ตฤกปัญหาโทน

ผ คำทับ ๑

... แกลงเสียง เสียงคำแคง ๕๕๕๒ แผ่น ชื่อค่าเงิน ๕๐ รอกปลาบ
๒ แถบสลึงเฟื้องได้ เป็นค่าชาว ๒๒๕๐ แผ่น ชื่อควักกันควักทานเสียงเงิน ๒๐ แถบ
อันชื่อเสียงเมื่อวันเวกข์ไม้ค่อแท้มแล้ว กับวันได้หมายไว้และนำรักเสียง ๓ หมั้น
๓ พัน นำรักยามนั้น นำรัก ๓๐๐๐ ค้อนแถบ ชื่อหางท้อใหญ่ ๓ ท้อ ท้อ ๓ แถบ

เสียง ๑ แดบ ซีนันมันมะโห่งมาแปลงสะทาจิง ๒ แดบ เงิน (ทุ) ซื่อแดบ ๑
เซ้ากัน ๓ แดบ คำนำมะโห่ง และว่าเงินซื่อกินซื่อ

ทานไปว่าอันเวือกไม้ ซ้ำพระยาสามล้านเก็บได้หมาอไว้เสียงนัทน้อกับรูไว้
และยังรูไว้วัน ๔ คำ ใต้จ่าย ๔ แดบ เป็นเงินชอก ๕๐ เคียนอีแรม ๕ คำ
จ่ายกินทาน แดบ ๕๐ ชอก กับแดบ ๑ เคียนอี แรม ๖ คำ ใต้จ่ายกินและ
ทาน ๓ แดบ กับเงินชอกร้อย ๑ ก็ได้ซื่อแก้วจาก เมื่อหัวที ๑๔ แดบ เป็น
แก้วห่มัน ๖ พัน ซื่อคร้วทานแถม ๑๗

ในใจก็ควรดีลูกเต้าโฝจากัน กันก็ร้องลูกนายน้อยยศ และนายพนนโพธา
นายพนนเสกซิมุเป็นหลานมาพร้อมกันกับทวงกรียา นางบุญปามาซุ่มนุมนแล้ว ก็หัดแหม่น
กันว่าจักแปลงมหาปราสาทอันก็หัดกันแล้ว ก็เรียกหลานทั้งนอกหื้อเข้ามา ชานาอุปาสะ
บ้านคง ๑ ชานาเคียนบ้านสาธา ๑ บ่าวฉณา ๑ คำฮัย ๑ พนนานะปอก ๑
พนนานกวี พนนานปัญญาประคูกีพหเวือกสร้างไปก็มีบุบผนซำคอกคอกไม้ไปนิมนต์
ทุกเจ้าหลวงจันทรวักปราสาท ซอมาแปลงสาธา แปลงมหาปราสาทธัมมาสน์หื้ออามกัพ
สร้างแปลง ทุกเจ้าก็ชมชื่นยินดีก็ซื่ออนุโมนานาหังลูกสิกและชะ

โยมก็คักพาทันเวือกสร้างหังแปลงไปเวือกไม้คอบแล้ว เคียน ๑๒ แรม ๕
คำ วัน ๓ ก็พาทันคาซัน ๖ รือสาธุเจ้าเบ็นเตล่า ก็แวงคักแปลงไปเคียนเจียง
แรม ๕ คำ ก็แล้ว ก็พาทันทานน้ำรักถมมก ๓ ทีแล้ว น้ำรักก็เสียงหาซื่อโหนบได้สิค
ถูกน้ำรัก ก็อั้งหันเป็นคราว ก็พาทันแปลงข้าง ๔ ตัว มอม ๒ ตัว วับริน
ปราสาทธัมมาสน์ข้าง ๒ ตัว มอม ๒ ตัว ซ้าง ๔ ตัว ตัว ๑ เอาวับริน
ธัมมาสน์ ประคับค้ายแก้วแล้วค้ายคำแดง แลวงามหาที่เขียนเขียนบได้ ซ้างตัว ๑
เอาวับรินค้างรุงเงินและรุงคำ รุงทอง รุงเหล็ก รุงคิน รุงซาธ (ทราย) รุงไม้ แล้วเคิง

ที่นี้จักจาก้วยลูกอันเป็นกับค้วยกันหัวทีมีเจ้าเป็นค้ำ และทุกเจ้าหลวงจันทรวัก
ปราสาท และลูกสิกซุนชะโยมซุนคน พานนอกอันเป็นอันองลูกนั้น คือนายน้อยสกับ

ภริยา นางคำแลบ ๑ นายหนานโพธิกับภริยา นางมิ่ง อีนาอสมนา นายหนานสัทธ
อีนายบัวเงิน อีนายบัวแก้ว อีนายบัวจันทร์ อีนายคำบือ นายอีซ้าง อีนายคำแสง
อีคำเบา จักจางอ่องเล่า นางแก้วภา ลูกนางอู่เนือน นายน้อยฮัน อีนายอุสา อี
นายคำแดง น่องแถมผู้ ๑ ชื่อนายหนานเสวีวีชัย นางคอกแก้ว และน้องพระยาอุคม
และหลานนายหนานสาธแก่กับภริยานางแก้ว และพี่ผู้ยิงผู้ชายชุกนก็เป็นที่ธา และ

กันจักว่าสัตว์ธาทั้งแต่เห็นชีวิตว่าสาพล่องไถ่ ต้องไปรอยคองวัดข้างถานกั
เป็นที่ธากับคัวกัน ที่มารอมเป็นคำบึงกัมี ที่มารอมเป็นเงินกัมี และจาคัวสัตว์กัมี
มากหลาย และตามคูมี และหาบได้มีเข้าถานกัมารอม พ้องมีหมากและพลกัมารอม
พร้อมเงินชึก และเฟื่องและสิ่งกัมี พร้อมมีคำบิว ๓ แผ่นกัมี พร้อมมีสับมีขาว มี
ว้อยแผ่นกัมี ข้าเจ้าพระยาหลวงสามล้าน จักได้จกหมายชื่อเขาไว้บ่ได้จกฮันหากพิศที่
ข้า เหตุข้าบ่จกและข้ากัได้จ้า

บ่ได้เสื่อง เทวคำกัหากจกหมายไว้จ้าหมายเฮนเสื่องแล้ว ข้าพระยาหลวง
สามล้านกับภริยานางบุญปิ่น กับลูกชานานน้อยฮสและภริยา นางคำแลบ และนาย
หนานโพธิ ภริยา นางมิ่ง อีนาอสมนา คำนจักว่าคัวชานานอันได้ช่วยหุขบแปลงหุขบ
คทาน อีนายคำบือ อีนายบัวเงิน นายหนานสัทธ นายอีซ้าง อีนายบัวแก้ว อีนาย
บัวจันทร์ อีนายคำแสง และอีนายคำเบา เวือนวันเอก นางน้อยฮัก อีนายอุสา
อีนายคำแดง ก็เป็นที่ธา สัตธาชาวเวือนทั้งชายทั้งหญิงก็ได้อุปกัมี

คำชู คำสอหลาย คำเข้าหนึ่งเข้า เยื่อกิน ตักน้ำ ทั้งใหญ่ทั้งน้อยบ่อยู่สัก
คน ก็หากนกระท่าบุญไกรได้หนทางเมืองฟ้าและนิพพานเจ้าชุกน บ่ไกรได้กับมีสักคน
ในเวือนแห่งข้าทั้งน้องชายยิงและชาวเวือนเหมือนกันชุกน ที่ข้าพระยาหลวงสามล้านจัก
จาคัว ชื่อ รัก หง นามัน คำแดงและคำขาว แก้วกาจ และจ่ายกินแทนว่างได้
กระท่าการบุญ ที่จ้าได้กัมี ที่จำบ่ได้กัมี และจกกล่าวคัวเงินชื่อคำบิว

แถมกับ ๒ ซอก ๒ บาท เงินชื่อคำบิวเป็นเงินได้ ๖ คำสิง ข้าชื่อเป็น
แถมชื่อคำบิว ๕๕ แถบ ข้าชื่อเสื่องกักินทาน เสื่องพันชั่งเสื่องเบ้าเงินแถม ๓๓

แถบ เงินชอก ๓๐๐ พอง เงินแถบ ๔๓ แถบ อันที่ข้าพระยาหลวงสามล้านอังวะ
นั้น มีเงินไต่ ๖ คำสิง เป็นแถบ ๔๓ แถบ เป็นเงิน ๔ ร้อย ได้ทานธัมมาสน์

สักการ ๑๒๑๑ คั้ว บิขัณเหม้า ไต่ เคียนเฮ็แรน ๘ คำ (ประมาณ
ศุลาตาม - พศุจิกายน พ.ศ. ๒๓๔๘) ก็เป็นทานพึงธัมมัตถิยสังคิกับพุทราภิเสก
คันคักยะ

สังคิมี่ ๘ ผูก พุทราภิเสก ผูก ๑ ฮานีสงส์ทานกัแล้ววัน ๘ คำ แล้ว
เสองวันนั้นแล เจ้าพึงธัมมี่ ๑๐ ผูก จาธัมมี่ฮันชาเขียนและสร้าง มี ๑๘๐ ผูก ว่า
ไต่เขียนแล้ว จาคัวยเบงกัมี ๑๗ กักับ "มิเทบมิเทบว่า บิโต้มคำซอ" และข้า
พระยาหลวงสามล้าน และภริยาตูกเต้า ซายฉิ่ง หลานซายฉิ่ง ผู้ข้าทั้งหลายก็ซอเอา
เวียงแก้วคือว่านิพพานเจ้าตั้งเคียว และข้าพระยาหลวงสามล้าน ชาวเรือนกัฉินเคียวกัน
ซุคนทั้งซายฉิ่ง และข้ากัทรงพาราธนา

หัวลวคยังเขียนธัมมี่เส็ดเป็นหว่างกัฮอน กันหายกัจักไต่เขียนไปสร้างไป อัน
พึงกัขัมมาสน์ปาวลาททานกัทาน พึงกัพึงกัฮิวาคัฮิยสังคิกับ ๑ มี ๘ ผูก และ
พุทราภิเสก ผูก ๑ ฮานีสงส์ทัพพะทานผูก ๑ และ

ชาเขียนกัมีฎฎาน ๔๐ ทัก กบ ๑ ซาเป็นผู้ไต่ลานทุเจ้าอินทาเป็นผู้เขียน
เขียนไทนผูก ๑ ชื่อ ไทรวัดัน ซาเขียนกัมีฎฎานแถบ กักับ ๑

(๔๔) พันเมืองเชียงใหม่ ๑

พันเมืองลำพูน ๑

พันเมือง ๗ ดิน ๑

พันอินทรีน ๑

พันเจคัฮหลวง ๑

พันค้อเก้ง ๑

พันพระแก้วค้อ ๑

พจนพระธาตุคอกของ ๑

ตำนานพระเจ้ากันหลวงทั้งเอียง ๑

ตำนานพระแก้วเสด็จมณี ๑

พจนพระเจ้าทองเอียง ๑

พจนธาตุเจ้าสูบของ ๑

พจนตำนานธัมมีย์ ๑

พจนวางกะคำอานัญญาทัน

ธัมม์อันเข้าได้เขียนเมื่อเข้าเป็นนายหนานกัมมีย์ เมื่อเป็นพระยาอาชมาศกัมมีย์ เมื่อเป็นพระยาเคียรกัมมีย์ เมื่อเป็นพระยาหลวงสามล้านกัมมีย์

เมื่อเข้าอยู่กับภริยา นางอุทธา ได้เขียนธัมมิกัมมีย์พ่องใต้ทาน และบวระชะตวงเพกก็มากหลาย ภริยาข้า (ชื่อ) นางอุทธา คายบิลาวพิน (*) ข้าก็เอาภริยาใหม่ ชื่อว่า บุญปัน ข้าก็ช่างเขียนธัมม์และพิ้งก็มากหลาย และกินฉลองวัด และบวระชะตวงเพกก็เป็นทุกก็มากหลายแปลงซอ (เคียง) ทานกับทั้งฉลองวัดของ (เคียน) อาตนาสองหลัง นายน้อยยศ หลัว ๑ เป็น ๓ หลัว ซอง (เคียน) มีดินซอ (เคียง) อุบผู้ข้าก็ได้ก็หลายหลัง

ข้าก็จับได้เด้าและอันเข้าได้สร้างพระวิหารวัดมหาศาล ๑ อันเข้าได้คิดไม่ห้อยเป็นเครื่องและเสาท้องกุบาแจ่มหิน วัดอุโบสถ แคว้นเมืองทวาย ห้อยแปลงวิหารแล้วทานแล้ว

ถึงสักวาระ ๑๒๑๖ ทิว บีกาบยี่ เคียน ๑๒ (ประมาณ สิงหาคม - กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๙) ข้าเจ้าพระยาหลวงสามล้าน กัมมัสัตราเจกนา คือ อันเข้าเป็นหนทางไปสู่เวียงแก้ว คือว่า นิพพานเจ้าใช้ๆ ก็คิดอันโลกก็สร้างและห้อยทานตามอันพาใต้ธาตุนั้น หุยมี่ตั้ง ก็ได้ห้อยทานไปมกหลาย กุบได้ห้อยทานเทือ ถึงธัมมัสถ์ ห้อยเป็น

ที่เทศนารธรรมเทศนาที่ชะและ กุ๊กสร้างเชื้อโคตเป็นมนทกที่ชาวจักแปรงหือเป็น
ปราสาทที่ชากร้าเพ็ง

ข้าพระยาเกียรติภักธิยา ลูกหงษ์ชายฉิ่ง หลานชายฉิ่ง พาภิกทาทอดคทองที่
ทุ้จ้หม่าเดรวัดกั้แกง สำรับ ๑ และไหว้แล้ว ข้าได้หือทานไม้เท้า หือครุบาท
ปราสาทเหล็ก ๑ กับคาบ (สำหรับพันใบ) ลาน เกียน ๑ ข้าได้หือทานไม้เท้าที่
ครุบาทบ้องเหล็ก ๑ กับคาบ (สำหรับพันใบ) ลาน เกียน ๑ ข้าได้หือทาน
“พระแวง” เชื้อเงินที่ครุบาทปราสาท และครุบาทเจ้าจันทร์ เกียน ๑ ข้าหือทานมิกเหลา
หือครุบาทปราสาท (สำหรับ) ปาก (ใบ) ลาน เกียน ๑

ข้าได้หือทานพว้า และมีกเหลาไม้เท้าของ (เคื่อง) อาสนา สำหรับ ๑ ได้
กั้เทศน์มัทนแอกจากนี้ ก่อนข้าได้หือทานสคกชนหลวง ทานหือที่นังพระเจ้าเมื่อ
สระสระบั้งใหม่ ใบ ๑ ข้าได้หือทานแซนแซกั้มากหลาย ข้าก็จับได้ ท่อนจำได้ครุบาท
วิฆาสาท และข้าได้ทาเกลองที่ครุบาทเจ้าสนันตะ (วัด) บ้านบั้งข่มมะหน่วย ๑
อัน ๑ ข้าบวขณะได้คกอกมีมากเพกษะ หือเป็นทักั้มากนักเท่าใด ข้าพระยาภิจับได้
อันจำได้กั้มี

เมื่อสักราชขึ้นมาได้ ๑๒๑๘ ตัว บิ่คับหม่า เ็งงข้าวิ้สามารถอก เกียน
๑๑ แรม ๑๐ คำ วัน ๖ (ศุกร์) (ประมาณกรกฎาคม - สิงหาคม พ.ศ. ๒๑๘๘)
“กั้บิ่คัง” ทารักใส่แก้วเ็งงเกียนเงืองออก ๖ คำ กั้ “บิ่คัง” แล้ว เ็งงเกียน
เงืองคับ กั้พากันทิ้งทุ้และระ คนอกหลานชายฉิ่งเร่งกันตักคำปราสาทธัมมาสน์ เ็งง
เกียนแรม ๘ คำ กั้ว่าจักได้หือทานว่าอัน กั้พากันเรียกร้องคนมาหลาย ซอพื้นนังได้
คนสองร้อยปลาย เกียนฮือออก ๔ คำ กั้มาพากันแ่งหามปราสาท และรูปมอมรูปข้าง
และคั้งสูงค้ำ สูงเงิน สูงทอง สูงดิน สูงชาย (ทวาย) สูงไม้ ใส่คั้งเคียวทัง ๖
ตัว แ่งหามแท่น

หนังสือเป็นหือของซ้อน้อสูงซ้อ และโคมไฟสูงซ้อ เควี่องควั้ทนมินานา
ค่าง ๆ กั้คกอลงม้องสนันหวนไหว้ ทักั้องเวืองข้าสร้างเชียนธัมม คคยสังคักับ ๑

มี ๘ ผูก และธัมม์บวรระพันระกัปี ๑ มี ๓ ผูก พุทธราภิเสก และกัมมวาจา ๕ ผูก
ก็เอาไปแผ่บุญ และพุทธราภิเสกได้ฟังกับธัมมาสน์ ๑๐ ผูก

กตีสังคี ๑

พุทธราภิเสก ๑

อานิสงส์ ๑

บาทวพระเจืองค์ ๑

มาฟังวัน ๘ คำ ชำวัน ๘ คำ ฟังธัมม์มหาชาติ วัน ๘ คำ มีบอกไฟเทียน
๒ ค้าง บอกไฟคอก ๕ บอก บอกไฟคอกก็เสียง วัน ๘ คำ ๘ คำ เสียง
ธัมมหาชาติวันนั้น และ

ข้าเจ้าพระยาหลวงสามล้าน กับภริยานางบุญปัน ได้คิดทานปางนี้ เป็นมหา
ปางอันใหญ่ก่อนและ ข้าเจ้าจกไว้หื้อนเรนราวุกุล บุตรธิดาได้รู้ต่อไปเมื่อหน้าจบเท่านี้แล

สรุป

หนานชชี่ฮะ เกิดอำเภอบำรุง จังหวัดลพบุรี พ.ศ. ๒๓๓๕^๓ เจ้ากรวิงะ
อพยพจากบ้านมาอยู่เชียงใหม่ ชชี่ฮะ อายุ ๑๗ ปี ได้อพยพมากับ เป็นสามเณร
และพระภิกษุ ถึงอายุ ๒๒ ปี ลาสิกขา เจ้ากรวิงะเรียกไปเป็นมหาดเล็ก เป็นเวลา
นานจนถึงเจ้ากรวิงะถึงแก่พิราลัยแล้ว เจ้าช้างเผือกผู้ปกครองเมืองสืบต่อไป

หนานชชี่ฮะ เลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็น พระยาธามาตย์มณฑลชื้อเสนา ต่อมาไม่
ปรากฏวันเดือนปี ได้เลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นพระยาเกียร ๘ ทิวทิศหม้อคำทอง เชียงใหม่
อยู่ต่อมาอีก เป็นเวลาจนได้เลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็น พระยาหลวงสามล้าน ไฉวันเซ็น
หอคำใหม่กะวันออกกับเจ้าช้างเผือก

หลังจากเกษียรราชการแล้ว พระยาหลวงสามล้าน เกิดสถานสาววิวิญญาณ
คือเกิดสติคิดทวนอดีตในการสร้างคุณงามความดีต่าง ๆ ไว้มาหลาย จึงนับที่ดวงใจ
สถานฉบับนี้ เมื่ออายุย่างเข้า ๕๐ ปี เป็นตัวอย่างที่ดียังอยู่ในช่วงชีวิตของท่านได้
ประกอบกรคุณคุณไว้มา เป็นความสุขของชีวิตในปีปลาย ควรนำมาเป็นแบบอย่าง
ปฏิบัติกันได้ทุก ๆ คน

อธิบายศัพท์

กัณฑ์โอบสถ์	—	หลังโอบสถ์
แก้วคือ	—	ทับทิม
เจ้า	—	ข้าว
คอยเพิ่มก็มี	—	คู่ท่านก็มี
ชูชาน, ชูชาน	—	ทุกอย่าง
ทานรอมหา	—	อุทิศให้
ที่ย่อง	—	ที่วาง
เทือ ๑	—	ครึ่งหนึ่ง
เป็นทุ	—	เป็นพระภิกษุ
เป็นภะ	—	เป็นสามเณร
โปรค	—	ไปรค
เพกภะเป็นทุ	—	อุปสมบทสามเณร
โห้คอก	—	คอกไม้เพลิง
เมื่องพอก	—	อันภอชอก
ยะฮือ	—	ทำไม
เอะฮิน	—	ทำอาหาร
ลคโทษ	—	ขมัยโทษ
ลาวทัน	—	กบคเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทร์
ธะดี	—	ฟก
สาคน่าง	—	เสียที่ใช้ผ้าเส้นริมโคยรอบ
สำรับ	—	สำหรับ
สักคำเทือ	—	ไม่เคย
หรงค	—	ฟัง
หือ	—	ให้
หน่วย ๑	—	ตุ๊ก ๑
หมอนผา	—	หมอนสามเหลี่ยม
หุยนแปลงหุยนค	—	ช่วยศกแต่ง
ฮามอก	—	บัน

พิมพ์ที่ ร.พ. พระสังฆาภิบาลพิมพ์ ๒๑ ถนนสามเสน ๗๒๒ - ๗, เมือง เชียงใหม่
นายประพวน สักดิ์ทวนชาติ ผู้พิมพ์โฆษณา กำนันตำบล ๒.๑๒๘

